

Pol Epesas nöbö mö ñigö köp kai kítöja

¹ Nị Pol. God nị yad nigmìn, Krais Jisas mönö wä pön dub nöbö i mìdön, ñigö God nöbö mö nuñwa taun dib Epesas mìdöi bla, köp kí kai kítmidla.

² God Acō an aipam, Nöbö Dib Jisas Krais aipam, ñigö ulioxön pí ri abiñ, ñiñ mìd ri aboñā.

Krais pisan midöl aku, nuñ inöm ana ap wä nölmida

³ Nöbö Dib ana Jisas Krais Nuö nuñwa God nugwo ri ablane cìnım. Nuñ Ha nuñwa nugwo agal abmìn hön aníñ pímìn mì, nugwo cırıpmìn, adöx yod röul adö kau sö ap wä wä mìd akuyöbö magalig inöma aníñ nöla. ⁴ Mögorib maduar ör ib hör i ríñ nıgölön wop aku God yadöja, “Krais nöbö mö nuñwa mìjöñ akuyöbö, ñiñ nöbö mö lei gudogudö, nöbö mö hölul mìdöl nị bla mìjöñiñ,” röja.

Makwam, maduar ör ib hör i God nöbö mö madmag nıgön, ⁵ ríb nuñ akwör yox nugwön yadöja, “Ha na Jisas Krais ñigö pön nöbö mö akuyöbö, halou ha na keir rögx mìdìn, nị keir ñigö pön ríg winö,” röja. ⁶ Aliö rön, Ha madmag yöbö nuñaku amìn agal abmìn hön, aníñ pí Nuö imag rola nıgön aku mì, an wä rímìn nugugırön ib nuñwa yadìn adöx sö duan.

1:1: Apos 18:19-21; 19:1 **1:3:** Epes 2:6 **1:4:** Jon 15:16
1:5: Jon 1:12

⁷ Jisas Krais hañ nuñwa p̄inm̄in wöröxon anīñ wobön höbkal p̄im̄in, God, Nöbö wä ödöriö aku, anīñ mī göj uliöxon, ap kib mag gwogwo röl bla nugwön röböxa. Makwam, an nugum̄in God nuñ nöbö mö bla mī göj uliöxa. ⁸ God nuñ r̄ibyöök nugw ri abön ap akuyöbö magalig nugw aku, anīñ ap wä wä piaku amn̄imab nöla. ⁹ Makwam God nuñ Krais p̄isanj agap̄im̄ r̄iba röñ aku, ap umadiö midmid̄aku anīñ wöxnö yadim̄ nugwöla. ¹⁰ God wop mai yad n̄igöñ wop aku, ap adöök yöd röul adö kau sö aipam, ap mögör̄ib il kī aipam, Krais pañyöbö akwör nun magalig nugwidix mījöna.

¹¹ God nuñ keir r̄ibyöök nugwön yad n̄igöñ aku, magalig r̄iba r̄imida. God nuñ keir r̄ibyöök nugwön yad n̄igöñja, an Krais c̄iripöl nöbö mö bla, nöbö mö nuñwa keir wöxnö n̄igniñja. God nuñ maduar ör ib hör i aliö r̄ibyöök nugwöñja. ¹² Nuñ alöñ mag aku, an nöbö mö Krais nugwo höd nugw p̄im̄in bla, God ib nuñwa yadit̄ b̄il sö duañ, me rön, röñja. ¹³ Makwam n̄it̄ kwo algör ör, Krais mönö wä, nöbö mö kömö p̄ib mönö mī aku nugw p̄im̄in, God n̄igö pön, Inöm Leia yuö n̄it̄ kwo n̄igön, Krais nöbö mö nuñwa ödöriö yad n̄iga. ¹⁴ God Inöma yuö an kwo mid̄aku mī, an nugwöla, God ap wä wä nöbö mö na mai nöinö, röñ, ap bla, an mai pön mid̄ ri abn̄iñja. Makwam, God ib nuñwa yadit̄ b̄il sö duañ.

Pol nuñ God höjöpalöja

1:7: Epes 2:7; Kol 1:14 **1:9:** Rom 16:25 **1:10:** Kol 1:16,20

1:11: Rom 8:28-29 **1:14:** 2Kor 1:22

15 Makwam, nि höd nugumön, ñiñ Nöbö Dib Jisas nugw pön, nöbö mö nuñ bla ñigö madmag niñgmidöi aku, **16** nि ñigö uplöböl; öim öim ñigö, me rön, God nugwo ri ablañe rön, höjöpal gır midla. **17** Nöbö Dib ana Jisas Krais God nuñ aku, Acö Nöbö wä keiryöbö aku, nugwo öim yad nugwön yadmídla, nuñ Inöma ñigö nöiöna nugwön Inöma nuñ ñigö rıb wä nölön, God nuñ nöbö pödiöm midaku ñigö yabuañ, ñiñ God nugwo nugw ri aböñña. **18** God höjöpalön yadmídla, nuñ madmag ñiñja yuö kwo mil nuñwa mäp ixan, Krais nöbö mö nuñwa ap wä keiryöbö nöliba rımidaku nugwöñña. Ap wä aku nöinö, rön, God ñigö yad wö röñja mi. **19** God höjöpalön yadmídla, nuñ madmag ñiñja yuö kwo mil nuñwa mäp ixan, nuñ Nöbö ölisö keiryöbö ödöriö rımin, an nöbö mö Krais mönö wä nugw pımidöl bla ölisö aku pıb maga rıtaku nugwöñña. Ölisöaku God iñsö nuñ akwör mida. **20** Krais aŋadö wörökım, God ölisö nuñ mag akwör Krais pabil nölön, adöx yod röul adö kau sö pön wölu imag mırıx nuñwa adö niñgöja. **21** Krais nuñ du God pısañ römid git midaku, inöma adöx yod röul adö kau sö höd nugwidix midmidöi bla aipam, inöma adöx yod röul adö kau sö mai nugwidix mijöñ bla aipam, ib ñiñja magalig il yöra bö midmin, Krais ib nuñwa mi bıl sö midim nugugırön, magalig mo nuñwa mida. **22** God nuñ nöbö mö ap bla magalig pı Krais moa niñgöja. Makwam an Krais nöbö mö nuñ bla magalig, God nuñ Krais nugwo yöcmaca yad

1:17: Kol 1:9 **1:19:** Kol 1:11 **1:20:** Sam 110:1; 2Kor 13:4;
Kol 2:12 **1:21:** Kol 1:16; 2:10 **1:22:** Sam 8:6

nı̄göňa. ²³ An Krais nöbö mö nuň bla Krais mı̄xıñ nuňwa mı̄döla. Krais yöcmaca aipam mı̄xıñä aipam mı̄d maku pal.

2

Krais nuňwör rı̄mın, an kömö mı̄döla

¹ Ñı̄ň ap kib mag gwogwo rı̄mı̄dim aku, ñı̄ň nöbö mö anjadö wörök nöbäpö röög mı̄dmı̄döia. ² Nöbö mö mögörı̄b il kî ap kib mag gwogwo rı̄mı̄doi mag akuyöbö, ñı̄ň keir höd algör ör rı̄mı̄döia. Höd wop aku, inöm adöx sö mı̄döi bla nöbö dib ñı̄ňa rı̄g rı̄ mag akuyöbö, ñı̄ň kwo algör ör rı̄mı̄döia. Inöm aku nuň nöbö mö God Mönö yöxmı̄dölöi bla yuö ñı̄ň kwo mı̄da. ³ Makwam höd an magalig pań mag akwör rı̄mı̄dmı̄ňa. Rı̄b ana keir yox nugumı̄dmı̄ň mag akwör rı̄ gırön, rı̄b hör bli yox nugub maga nı̄gölmı̄n, ap kib mag gwogwo akwör rı̄mı̄dmı̄ňa. Makwam, nöbö mö bla rı̄ gwogwam rı̄m, God ñı̄gö painjö öltjen höb diba nölba rı̄mı̄d mag aku, an algör ör rı̄mı̄dmı̄ňa.

⁴⁻⁵ Makwam, an nöbö mö anjadö wörök nöbäpö röög mı̄dmı̄n, God pı̄sań mı̄dib maga nı̄gölmı̄n, God nöbö mö öim öim lı̄b pı̄lım nugw Nöbö aku, anı̄ň madmag ödöriö nı̄gön, Krais pı̄sań kömö pa. God nuň ñı̄gö lı̄b pı̄lım nugw aku mı̄, ñı̄gö kömö pa. ⁶ God anı̄ň Krais pı̄sań pabıl nölön, adöx yöd röul adö kau sö pön wölu Krais Jı̄sas pı̄sań römıt nölöňa.

1:23: Rom 12:5; Epes 4:10,15; Kol 1:18

2:1: Kol 1:21; 2:13

2:2: Kol 3:7; Tait 3:3

2:3: Kol 3:6

2:4-5: Rom 6:11-13

2:6: Kol 2:12

7 Makwam God alöj mag aku, nöbö mö mai yox pön höñ bla, ñiñ God nuñ anij ñöx nïgön Krais Jisas nugwo agal abön, anij ri aböj aku nugwön, God nuñ nöbö wä keiryöbö ödöriö, nöbö mö mi göj uliöx aku nugwij, me rön, aliö alöjä. **8** God ñigö uliöxon kömö pa. Krais mörö wä aku nugw pim aku mi, nuñ aliö alöjä. Makwam ñiñ Krais nugw pim iñigö pa aku, ölisö ana keir riñim iñan pö, rön, yadmijeñ. God nuñwör ñigö ap wä aku hör nöla. **9** Ñiñ Krais nugw pim ñigö pa aku, ñiñ ap wä i rölim. Makwam, ib ñiñja keir yadön bil sö dubä maga nïgöl. **10** Makwam God anij pön Krais Jisas nöbö mö nuñwa ri nïgön aku, God maduar ör riþyöx nugwön, an kömö pañ, an piñjö nöbö mö bla ñigö pi osös ri abij, me rön, anij aliö alöjä.

Krais nuñ Juda nöbö mö bla pön, Juda nöbö mö yöi bla pi sañ pi niigliu nölöjä

11 Ñiñ nugwöia, nuö nuöm ñiñ bla Juda nöbö mö yöia nugwön ñigö yox pön hömä aku, ñiñ kwo algör ör Juda nöbö mö yöi. Juda nöbö mö bla ib ñiñja keir yadön, ‘uña ödörö’ riñidöia. Nöbö piaku ñiñ miñxiñ akwör aliö alöia. Makwam ñigö Juda nöbö mö yöi bla iba yadön, ‘uña ödörölö’ riñidöia. **12** Makwam uplöbmijeñ. Ñiñ höd Krais ada bli miñdölim; ñiñ Isrel il aku riñadö miñdmä; God mörö ölisö ma yad nïgön aku nugwölim; ñiñ mögörib il ki miñdmä, ji God nugumidölim. **13** Höd God miñdim ñiñ pad miñdmä, ji weik Krais hañ

nuñwa p̄inöej aku m̄i, Krais Jisas p̄isanj God m̄id il yöra höia. ¹⁴ Makwam, Krais Jisas nuñ wörököej aku döñjö, an Juda nöbö mö bla, Juda nöbö mö yöi bla r̄ib gwogwo yöxon nuö nuö r̄im̄döl kul mibil yöbö aku, Krais nuñ m̄i hajal abön, il mös p̄ n̄igliu nöll n̄igmin, an il panyöbö iör m̄idöla. ¹⁵ Krais Jisas m̄ixiñ n̄igön wörököej aku döñjö, Juda lo mönö adadö bla magalig aŋadö pöröja. Krais Jisas wörököej aku, mai Juda nöbö mö bla il aku keir, Juda nöbö mö yöi bla ilaku keir m̄idön nuö nuö reñ; nöbö mö piaku magalig il panyöbö iör m̄idön tar m̄ijöññö, rön, wörököja. ¹⁶ Krais Jisas m̄ixiñ nuñwa b̄i katlö watlö um sö wörököej aku, il mös hogwa pön God p̄isanj n̄igliu nölojä; nuö nuö r̄ib magaku aipam p̄il pal n̄igöja. ¹⁷ Höd m̄i hörirör m̄idm̄idöl aku, j̄i God p̄isanj n̄igöö panjör m̄idib mönö wä magaku Krais Jisas nuñ rag duön, n̄igö nöbö mö pad piaku m̄idm̄idöi bla yad nölon, an Juda nöbö mö womiox m̄idm̄idöl bla yad nölon, röja. ¹⁸ Krais Jisas ubalija anitj adö panyöbö rödöej aku, God Inöma nuñ panyöbö m̄id akwör r̄im̄in, il an hogwa mösör Ácö m̄id yöra dub maga ra.

An Krais Jisas adö m̄idöl bla, God ram nuñwa röög m̄idöla

¹⁹ Makwam, weik nöbö mö mögörib hör piakuyöbö röd hön m̄idm̄idöi mag akuyöbö röög m̄idölöi. Nöbö mö b̄il ḡi yönm̄idöi akuyöbö m̄idölöi. God nöbö mö nuñwa hödyöbö piaku

2:14: 1Kor 12:13 **2:15:** Kol 2:14 **2:16:** Sek 9:10; Kol 1:20,22

2:17: Ais 57:19 **2:19:** Epes 3:6

p̄isanj röböñ, nöbö mö nuñwa ödöriö m̄idöia.
20 Makwam, an God höjöpalib rama rögx m̄idöla. Krais Jisas rama alig p̄i gi midib padö dib mibil yöbö bö m̄ida. Jisas mönö wä pön dub nöbö bla aipam, God mönö yadib nöbö bla aipam, ram padö ulmidö rib rib bla pilmidöi mag akuyöbö alig m̄idöia; ram möxnö yöö ḡim rig mid akuyöbö ñiñ alig m̄idöia. **21** Krais Jisas rama alig p̄i gi midib padö dib mibil yöbö bö m̄idañ, ram aku magalig n̄igliu nölän dib röxon, Nöbö Diba höjöpalib ram lei nuñwa n̄igöna. **22** Makwam, ñiñ Epesas nöbö mö Krais adö midöi bla, God nuñ n̄igö kwo algör ör p̄i ram aku p̄isanj p̄i n̄igliu nöl n̄iganj, God Inöma nuñ hön ram aku mijöna.

3

Pol Krais mönö wäaku Juda nöbö mö yöi bla yad nölmida

1 N̄i Pol, Krais mabö ri nöl ḡirön, n̄igö Juda nöbö mö yöi bla yad nöl yönmöñ, nöbö mö bli ni nugumitn ölisö wölim nag n̄igim midla. **2** Makwam ñiñ mödö nugwöia, God ni ulioxön mönö wä nuñwa ni yad nölüm, ni mönö wäaku n̄igö yad nöl yönmidla. **3** God ni ulioxön, mönö nuñwa höd umad gi midmida bli ni yabumitn nugum aku, mönö bli köp kai kitla. **4** Ñiñ mönö kai kitmidil ki nugw ri abön mi, God maduar ör ib hör i Krais mai rit cön akuyöbö yad n̄igöñ mönö aku nugwön, ni mönö höd umadiö midmid aku

2:20: 1Kor 3:11 **2:21:** 1Kor 3:16 **2:22:** 1Pit 2:5 **3:1:**

Pil 1:7,13 **3:2:** Kol 1:25 **3:3:** Epes 1:9-10; Kol 1:26

nugw ri abön r̄m̄d̄l aku nugwöñā. ⁵ God Inöma
nuñ aniñ Jisas mönö wä pön dub nöbö nuñwa keir
bla aipam, God mönö yadib nöbö nuñwa keir bla
aipam, wöxnö yadön r̄ba nöl̄m, mönö nöbö mö
höd nugum̄dölöi aku nugwöla. ⁶ Mönö umadiö
m̄dm̄d̄l aku aliö m̄da: Juda nöbö mö bla aipam,
Juda nöbö mö yöi bla aipam, God ap wä nöbö mö
nöinö röñ aku pöñā. Ñiñ il mös m̄ixiñ panyöbö
akwör m̄dm̄in, God nuñ Krais Jisas yad abön,
nöbö mö ñigö r̄ ri abnö röñ mönö wä aku mönö
ñiñ magalig. Krais Jisas mönö wä aku maku pal.

⁷ God Nöbö ölüsö ödöriö aku nı uliöxon pı ri abön, ap wä hör nölön, nı Krais mönö wä aku mabö rı nölıt̄b nöbö i yad nıgım midla. ⁸ God nöbö mö nunj bli nöbö mö dib, bli nöbö mö ulmidö. Nı nöbö ulmidö ödöriö aku, jı God nı uliöxon rı ri abmın, Juda nöbö mö yoi bla nıgö Krais anıñ pı ösös rı ri ab mönö wä aku yad nöila. Mönö aku rıba pöröl. ⁹ Makwam God nunj mögörıb il kı mid ap bla, ap adöx yod röul adö kau sö mid ap bla, magalig rı nıgöñ aku, nunj keir rımin mönö aku umad gı midöña. Makwam wopik God nı yad nıgmin, nı mönö umad gı midmid aku nıgö nöbö mö akuyöbö magalig wöxnö yad nölmidla. ¹⁰ God alöñ mag aku, wopik Krais cöc nuñwa nöbö mö mögörıb il kı midöi bla rım nugugırön, ejol adöx yod röul adö kau sö nugwidix midöi bla, God nunj nugw ri ab Nöbö aku nugwıñ, me rön, aliö alöña. ¹¹ God alöñ aku, nunj maduar ör ib hör i aliö rıbyöx nugwöñ mag akwör, Nöbö Dib ana Krais

Jisas nugwo yad abön, apaku alöŋja. ¹² Krais Jisas nugw pön cırıpöl aku mıt, God nugwo ipöxoinın, rıbyök gıba nuŋ mıt il yöra diniŋja. ¹³ Makwam, nıgö yad nöl yönmidmön, nı ri gwogwam rımın, ömörö pön öliöx mıtdıł aku, rıb mığa yöxmijeñ; nı ömörö pön öliöx mıtđla, ji God nıgö ap wä nöönä.

Krais nuŋ nöbö mö mıt ödöriö madmag nıga

¹⁴ Adakwör nı Acö nugwo höxmax yuön höjöpalmıđla. ¹⁵ Acö nuŋ keir ri nıgmın, yam mögörıb il kıt mıtđoi bla aipam, yam adöx yöd röul adö kau sö mıtđoi bla aipam, an magalıg yam nuŋwa mıtđöla. ¹⁶ Acö God höjöpalmıđla, nuŋ Nöbö mil wä keiryöbö alıg, imag nuŋwa ap wä ödöriö mıt aku mıt, nuŋ Inöm nuŋwa nıgö nölaŋ, höbwab rıb madmag yuö nıŋ kwo gö mıtđan. ¹⁷ Acö God höjöpalmıđla, nıŋ Krais nugw pıŋ, Krais madmag yuörıb nıŋ kwo mıtđan. Nı höjöpalmıđla, nıŋ ap agapım rıba rımıtđoi aku, God aipam nöbö mö bla aipam madmag nıgön rımıtjöňa. ¹⁸ Nı höjöpalmıđla, nıŋ aipam Krais nöbö mö bla aipam magalıg, Krais nuŋ öim nöbö mö mıt ödöriö madmag nıg aku nugw ri aböňa. ¹⁹ Nı höjöpalmıđla, Krais nöbö mö bla mıt ödöriö madmag nıg aku nugwöňa. Ji akwör yöi. Nı höjöpalmıđla, God nuŋ nıgö mıt ödöriö madmag nıg aku, höbwab rıb madmag yuörıb nıŋja keir kwo nugwöňa. Makwam, God nuŋ keir yuörıb nıŋ kwo aja wölöna.

²⁰ An God nugwo yad nugwöňa, ji rıg yad nugunın mag akuyöbö akwör ren; an rıg rıbyök

nuguniñ mag akuyöbö akwör ren. Öltsö mag nuñwa keir aku yuö an kwo ususör rön mì ödöriö ri ri aböna. ²¹ Makwam, an Krais Jisas nöbö mö nuñwa cöc nuñwa mìdön nugwo cırıpön mìdöl bla, ib nuñwa öim öim yadıñ bil sö duan! Mag aliö akuyöbö aku mag waiö.

4

Krais mixiñ nuñwa nigliu nöl git mijöña

¹ Nì Nöbö Diba mabö rımön nì nag nigim mìdil aku, mönü yadmìdil ki nugwöña. God ñigö nöbö mö wä na mijne, rön, pön aku, ñinj kwo pañ mag akwör rımijöña. ² Nöbö mö diba mìdölñö, rön, ölüsö rõdmijeñ; nöbö mö höimöltib wä bla mijöña. Ñinj mönü höimöliö mìda nigön nuö nuö madmag nigöña. ³ God Inöma ñigö pi nigio pañör nigmin, nigliu nöl git mìdoi akuyöbö, pañ mag akwör rön tar mijniñö, rön, riñ duan. ⁴ An Krais nöbö mö nuñwa mixiñ pañyöbö iör mìda. Inöm aku pañyöbö iör mìda. Ñinj magalig ap wä pañyöbö iör mai piñiñö, rön, rıbyöök gitba alig mìdoi. God nuñ ap wä aku nöinö, rön, ñigö yad wö röña. ⁵ Nöbö Dib anaku pañyöbö iör mìda. Krais nugw pitib ödoi aku pañyöbö iör mìda. Röbö palib ila aku pañyöbö iör mìda. ⁶ Nöbö mö mìdoi bla magalig, God ñinjpañyöbö iör, Acö ñinjpañyöbö iör mìda. Nuñ nöbö mö akuyöbö magalig Nöbö Diba mìda. Nuñ nöbö mö yad nigmin, ñinj magalig mabö nuñwa rımidoia. Nuñ nöbö mö akuyöbö magalig yuörib ñigö kwo mìda. ⁷ Makwam Krais

an̄iŋ paŋ paŋ hörirör ap wä keiryöbö i nuöm n̄ig nölm̄in pöla.

⁸ Makwam, God Mönö aku kai k̄itön yadmä,
“Nuŋ mögör̄ib b̄il sö duöŋ wop aku,
kwolmal nuŋ bla nag n̄igön,
n̄igö pön p̄ix̄ip duön,
nöbö mö bla n̄igö ap wä wä nölö,” r̄imä.

⁹ Nuŋ mögör̄ib adöx yöd röul adö kau sö duö, rim mönö aku, ila pödpöd r̄ig m̄id? M̄i nuŋ höd mögör̄ib yuö bö p̄in duön, mai mögör̄ib adöx yöd röul adö kau sö wöluöŋa. ¹⁰ Makwam an nugwöla, nöbö mögör̄ib yuö bö p̄in duöŋ, nöbö akwör adöx sö wöluön, adöx yöd röul adö kau sö yöraku wöl duöŋa. Alöŋ aku, mögör̄ib yuö bö aipam, mögör̄ib adöx yöd röul adö kau sö aipam, mögör̄ib magalig dinö, röŋ, alöŋa.

¹¹ Nöbö akwör nöbö mö nuŋwa ap wä wä nölon, bli yad n̄igm̄in, Jisas mönö wä pön dub mabö aku r̄im̄idöia; bli God mönö yad̄ib mabö aku r̄im̄idöia; bli nöbö mö Krais nugwo nugwölöi bla n̄igö Krais mönö wä aku yad nölm̄idöia; bli nöbö mö Krais nugw p̄im̄idöi bla n̄igö nugwiditx m̄idön, yad nöł ri abm̄idöia; bli nöbö mö halöu ha bla n̄igö Krais mönö wä aku yad nölm̄idöia. ¹² God nöbö mö nuŋwa mabö nuŋwa r̄iŋ, Krais m̄ix̄iň nuŋwa dib röxon gö n̄igan, me röŋ, nöbö mö nuŋ bla n̄igö ap wä wä piaku nöla. ¹³ Krais m̄ix̄iňa gö n̄igan, an magalig m̄ix̄iň panyöbö i rögx mönö wä nuŋwa nugw pön, God Ha nuŋwa nöbö pödiöm m̄id aku nugw ri abön, an halöu ha

ulul rögxib yöi, nöbö mö dib Krais nuŋ keir r̄ig m̄id akuyöbö rögxniŋa.

14 Almijön aku, mai an halöu ha ulul rögxiba m̄idöinŋö. Nöbö God Mönö yadm̄idölönjö, rön, mönö adadö piaku piaku p̄i pörön inag inag inakmönö hörm̄idöi bla, anŋj hödala pön ban yuö diba p̄i houöilmel r̄im̄id mag akuyöbö reñ.

15 Makwam, an nöbö mö bla ñigö madmag n̄igöön mönö ma akwör yadön, ap agap apim c̄inŋiŋ aku, Yöcmaca agapim rööx aku r̄ibyöö nugwön, paŋ mag akwör c̄inŋiŋa. Yöcmaca aku mi Krais.

16 Krais yöcmaca m̄idim, m̄ixiň r̄ib keir bli r̄ib hörir bli nuö nuö madmag n̄igöön, mabö malö malö r̄im, löxlö du m̄ixiň r̄ib malö malö p̄i n̄igliu nölm̄in, m̄ixiňa magalig dib röxon, gö n̄igöna.

Krais nöbö mö nuŋwa m̄idöl aku mi, mag yonyöbö rol aku c̄inŋiŋa

17 Makwam, Nöbö Diba mönö nuŋ aku pön ñigö mönö ölisö yadön yadm̄idla: nöbö mö God nugw pölöi bla r̄ig r̄im̄idöi mag akuyöbö r̄im̄ijeñ. Nöbö mö piaku r̄ib ñiŋja m̄idöl. **18** Ñiŋ p̄ixmag yuö adö m̄idöia. Ñiŋ r̄ib i mi m̄idöl. R̄ib madmag ñiŋja keir p̄ix p̄ilim mönö nugwölöi. Makwam, God kömö mag nuŋwa yuö ñiŋ kwo m̄idöl. **19** Ñiŋ ap kib mag gwogwo agap apim r̄im̄idöi piaku möigw yoxölöi. Makwam, ñiŋ ap kib mag gwogwo amnör r̄ip duön duön, wopik ap kib mag gwogwo yonyöbö bli r̄iŋö, rön, uplob amnör r̄im dumida.

20-21 Makwam ñiŋ mag gwogwo r̄im̄idöi mag aku, an Krais mönö wä aku ñigö yad nölm̄in nugw

pimä aku, Krais nuŋ ñigö mag adaku cönö, rön, yadölöŋ. An ñigö mönö mi ödöriö yad nölmüŋ mönö piaku paŋ Jisas nugwör yadmida. ²² Niŋ ap kib mag gwogwo höd rimiđdoi aku, riň madmag ñiŋa píx piöna. Makwam, ap kib mag gwogwo rimiđdoi aku aŋadö röböxöňa. ²³ Riň wä yoŋyöbö adakwör yox nugwöňa.

²⁴ Makwam God raŋ niŋ nöbö mö yoŋyöbö midib maga ra. Makwam, niŋ mag yoŋyöbö adaku pi röb niġön, God kömö wä mid aliö akuyöbö, nuŋ lei gudogudö riŋ mid aliö akuyöbö, akwör mijöňia.

²⁵ Makwam, an magalig Krais miixiň nuŋwa paŋyöbö akwör midöl aku mi, niŋ magalig nöbö mö bla mönö inakmönö hörön yadmidiđoi adaku röböxon, mönö ma akwör yajöňa. ²⁶ Wop bli nöbö mö ñigö ri gwogwam riŋ niŋ ölisö wöiöna. Jt ölisö wölaŋ, ap kib mag gwogwo rimiđjeň. Aliö ölisö wölaŋ nugugu gırön midin, naiö röđip piň duölaŋ. ²⁷ Nöi mijönen aku, kijaki ñigö riň gwogwo nölaŋ, ap kib mag gwogwo riň maga ra.

²⁸ Niŋ nöbö mö bli ap kib pimidöi aku mai ap kib pöliŋ; ölisö ñigö keir mabö rön ap maga midan nugugirön, bli piliöx nöbö mö liblib midö bla nöliŋ. ²⁹ Niŋ mönö yadiba rimiđdoi aku, mönö gwogwo bli yadmijeň. Mönö wä nöbö mö nugwön, God nugwo cirip ri abib mönö bla akwör yajöňa. ³⁰ God wop maiyöbö

4:22: Rom 8:13; Kol 3:9 **4:23:** Rom 12:2 **4:24:** Jen 1:26; Kol 3:10 **4:25:** Sek 8:16; Kol 3:8-9 **4:26:** Sam 4:4; Jems 1:19-20
4:29: Kol 4:6 **4:30:** Ais 63:10; Epes 1:13-14; 1Tes 5:19

aku anīŋ aŋadö p̄inö, rön nugw n̄igön, Inöm Lei nuŋwa höd yad abm̄in hön yuö n̄igö kwo m̄id aku m̄i, mag gwogwo rön God Inöm Lei nuŋwa ömörö nölm̄ijeñ. ³¹ Höbwaba gwogwo raŋ, nöbö mö bli nugwīŋ ölisö wölaŋ, ölisö rödön, mönö nuö nuö yadön, nöbö mö yad höimöuön, r̄i gwogwam r̄im̄idöi mag akuyöbö magalig röböxoňa. ³² Makwam painö painö uliöxon, madmag n̄igöňa. N̄iŋ Krais adö m̄idim, God n̄igö ap kib mag gwogwo r̄im̄idöi aku nugwön röböx mag akuyöbö, n̄iŋ kwo algör painö painö mag gwogwo n̄iŋa röböxoňa.

5

Mil rol aku yönüŋa

¹ N̄iŋ God halöu ha madmag yöbö wä nuŋwa m̄idöi aku, God nuŋ r̄ig r̄i mag akwör cöňa. ² Krais anīŋ nöbö mö madmag n̄igön, God nugwo ap wä rag hö höjöpal nölm̄ höl̄iŋ wä hö mag aliö akuyöbö, anīŋ n̄öök n̄igön b̄i katlö watlö um sö wöröxoňa. Krais alöŋ mag aku nugwön, n̄iŋ keir paŋ mag akwör rön, nöbö mö akuyöbö n̄igö madmag n̄ig ḡir m̄ijoňa.

³ Makwam n̄iŋ God nöbö mö nuŋ keira ödöriö m̄idöi aku, mö kib nöbö kib rön, piaku piaku yönön amnör rön, ap wä n̄iŋ bla n̄i p̄inö, rön, r̄im̄idöi mag adaku magalig aŋadö röböxoňa. ⁴ N̄ilöŋ n̄igön, mönö gwogwo yadön r̄im̄ijeñ.

Mönö aliö akuyöbö mì yadmìjeñ. Ñìñj God nugwo ri ablañe cõña.

⁵ Nugw ri aböñä: nöbö kib mö kib rìmìdöi nöbö mö bla aipam, piaku piaku yönön amnör rìmìdöi nöbö mö bla aipam, ap wä ñìñj bla nì pìnö, rön, rìmìdöi nöbö mö bla aipam, ñìñj God Krais nuarö hogwa mögörìb adöx yöd röul adö kau sö nugwidix mìdöi yöraku mì dueñ. Ñìñj ap kib mag gwogwo piaku rìbyöö nugumìdöi aku, ap piaku god ñìñja ñìga.

⁶ Mag gwogwo yadìl pik, nöbö mö bli ñìgö inakmönö hörön yajöñä, “Ap piaku ap kib mag gwogwo yöi, wöhö,” cõña. Ñìgö inakmönö hörin nugwön rìbä ñìg aku, nugw ri abön mönö ñìñja yöxmìjeñ. Ap kib mag gwogwo yadìl pik rìñj, God öltöö rödön ñìgö mì rì gwogwam cõna. ⁷ Mönö ñìñja nugwön ñìñj pìsañ yönmiyeñ.

⁸ Höd ñìñj pìxmag yuö piaku mìdmìdöi aku, jì weik ñìñj Nöbö Diba nöbö mö nuñwa wöxnö ñìgön mil rol nuñwa mìdöia. Weik mil rol nuñwa mìdöi aku, nöbö mö mila yönmidìöi akuyöbö yöñöñä. Mil halöu ha rögx mìjöñä. ⁹ Mil mag aku ap mag wä wä mìga akwör yaxöna: mag wä rì ri abìb maga hörirör mìga ödöriö yaxöna; ap agap apìm God nugwañ wä cön ap piaku magalig yaxöna; ap agap apìm mör mìda öim öim yaxöna. ¹⁰ God nugwo wä cön adakwör nugw ri abön rìñj duan.

¹¹ Pìxmag yuö yönön ap kib mag gwogwo rìmìdöi magaku ñìñj pìsañ rìmìjeñ. Ap kib mag gwogwo rìmìdöi aku mil pörañ yadìñ nugwìñ.

12 Ñiŋ ap kib mag gwogwo umadiö r̄im̄döi aku, an ap piaku mönö akwör yajn̄iŋ aku, möigw höna. **13** Ruö löum̄in magalig wöxnö nugwöla. Makwam mag aliö akuyöbö, God mil nuŋwa höm, ap agap̄im umadiö r̄im̄döi aku wöxnö nugwöñä. **14** Mila höm, magalig nugwöla. Mag aliö akwör, nöbö mö bli yadöia,

“Nagö wörök git m̄idlö aku, weik öbiłan,
Krais mil nuŋ akwör nagö mil ab nöiön̄iŋö,”
röia.

15 Makwam, nöbö mö bli mönö nugwölön amnör r̄im̄döi mag akuyöbö alm̄ijeñ. Nugw ri abön mag wä akwör cöña. **16** Nöbö mö ap kib mag gwogwo akwör r̄im̄döi wop k̄i, ñiŋ öim mag akwör nugw ri abön mag wä akwör r̄i ri aböñä. **17** Makwam, ñiŋ ñiłöŋ nıgön nöbö u röxg r̄im̄jeñ; Nöbö Diba nugwo wä cön adakwör nugwön cöña. **18** Röbö waina n̄im̄iŋ u p̄ilen̄im; ödöi adaku duön p̄in b̄icöña. Makwam, God Inöma hön yuö an kwo aja wölaŋ, me rön, God höjöpalm̄iøjöñ aku waiö. **19** God Mönö r̄ib Sam piaku bli nuö nuö yad nöl ḡirön, Krais mönö wä aku wopal bli nuö nuö yad nöl ḡirön, Nöbö Diba ib nuŋwa p̄irag wölub wopal bli nuö nuö yad nöl ḡirön, cöña. Wä ranugugirön, madmag yuö ñiŋ kwo wopal bli Nöbö Diba nugwo yajöñä. **20** Nöbö Dib ana Jisas Krais nöbö mö nuŋwa m̄idöl aku m̄i, ap agap ap̄im cön, ñiŋ öim öim ap piaku magalig Acö God nugwo ri ablaŋe r̄i ḡirön m̄iøjöñä.

21 Krais Nöbö Dib ana m̄dö, r̄im̄döi aku m̄i, haul nöbö mölöu nöbö Krais nöbö mö nuñwa m̄döi piaku nuö nuö p̄ ri aböñä. Haul nöbö mölöu nöbö i mönö bli yadm̄jön aku, mönö nuñwa yöököñä.

Mönöbö wab bla

22 Ñiñ mö bla, Nöbö Diba mönö yöököñ mai dum̄döi mag akuyöbö, nöbön̄iñ nöbö ñiñ bla yajöñ mönö aku yöököñ mai diöñä. **23** Mag aku aliö m̄da: Krais nöbö mö nuñ bla m̄ixiñ nuñ keir m̄da; nuñ keir yöcmaca m̄da. Krais nöbö mö nuñwa kömö pa. Krais nöbö mö pön yöcmaca m̄id mag aliö akuyöbö, nöbö piaku mö ñiñja pön yöcmaca m̄döia. **24** Krais nöbö mö nuñ piaku ñigö yadim̄ mönö nuñwa mai dum̄döi mag akuyöbö, mö bla, nöbö ñiñ bla yajöñ mönö yöököñ magalig mai diöñä.

25 Makwam ñiñ nöbö bla, Krais nuñ nöbö mö nuñ bla madmag n̄igön wörököñ aku nugwön, mö ñiñ bla algör ör m̄i ödöriö madmag n̄igöñä.

26-27 Krais nöbö mö nuñ bla madmag n̄igön wörököñ aku, nuñ cöc nuñwa mönö nuñwa yadön, röbö äbäd nöl ri abañ, cöca mila alig m̄dan̄, p̄ix ulm̄dö m̄iñji m̄iden wöhö, ap gwogwo ul m̄iñji m̄iden wöhö, mönö ul m̄iñji m̄iden m̄i wöhö, cöca lei akwör m̄dan̄, nuñ pön nugwo keir nöiöna. **28** Mag aliö akuyöbö, ñiñ nöbö bla mö ñiñ bla madmag n̄igöñä. M̄ixiñ ñiñja keir r̄i ri abm̄döi mag akuyöbö, mö ñiñ bla algör

5:21: 1Pit 5:5 **5:22:** Kol 3:18; 1Pit 3:1 **5:23:** 1Kor 11:3;

Epes 1:22 **5:25:** Kol 3:19; 1Pit 3:7 **5:26-27:** 2Kor 11:2; Kol 1:22; Tait 3:5

ör cōñā. Mö nuñwa madmag n̄igm̄d nöbö aku, nuñ nuñ keir madmag n̄iga. ²⁹ M̄ixiñ ana keir r̄ib gwogwo yōx nugwölöl; an keir nugum̄in wä r̄im̄d mag akuyöbö, ap mag nöl ḡirön nugwidix m̄id ri aböla. Mag aliö akuyöbö akwör, Krais nöbö mö nuñwa nugwidix m̄ida. ³⁰ Aku agap̄im: an Krais m̄ixiñ iñpt̄lō yamp̄lō nuñ bla akwör m̄idöla.

³¹ Makwam God Mönö aku kai k̄itön yadmä, “Nöbö i mö p̄iba cōn aku, nuö nuöm hogwa röböxon, mö pön mö p̄isanj n̄igio n̄igön m̄idim, m̄ixiñ pañyöbö iör n̄igm̄in m̄idöinjö,” r̄imä. ³² Mönö aku ila m̄ida j̄i ñiñ höd nugum̄idölöi. Ni r̄ibyöx nugul mönö aku Krais aipam nöbö mö nuñ bla aipam yadm̄ida. ³³ Makwam ñiñ nöbö bla magalig, m̄ixiñ ñiñja keir madmag r̄ig n̄igm̄idöi mag akwör, mö ñiñ bla algör ör madmag n̄igij. Makwam ñiñ mö bla magalig, nöboniñ nöbö ñiñ bla yajöñ mönö aku yoxon mai diöñā.

6

Halöu ha bla; nuö nuöm bla

¹ Ñiñ halöu ha bla, Nöbö Diba mai dum̄idöi aku, nuö nuöm yajöñ mönö aku yoxon mai diöñā. Mi mag wä ada maku. ² God mönö akuyöbö ragpid sö yadöñ aku yadön yadöñja, “Nuö nuöm ñiñ bla p̄i ri abön, r̄ig yajöñ mag akwör c̄inö,” röñja. Makwam God mönö akwör yadön mönö i kwo yadön yadöñja, ñiñ aiöñ aku, ni ñigö ap wä i nöinö, röñja. ³ God yadöñja, “Aliö alm̄ijöñ

5:31: Jen 2:24; Mat 19:5 **5:32:** Rep 19:7 **6:1:** Kol 3:20

6:2: Diut 5:16

aku, r̄imig wöröxeñ; mögör̄ib rol il k̄i m̄ix̄il magi m̄idön, m̄id ri aboñiñö,” röja.

4 Makwam nuö nöbö, halöu ha ñiñ bla ölisö rödön r̄ib gwogwo yöö nugwölön, me rön, mönö gwogwo yadön yadyöön, ñiñ r̄i gwogwam r̄imijeñ. Almijöñ aku, halöu ha ñiñ bla ölisö rödön r̄ib gwogwo yöö nugwön, yajöñ mönö aku yööön mai dueñ. Makwam, halöu ha ñiñ bla dib röxiñ nugugirön, ñiñ nuö nöbö God Mönö yad nöl ri abön, mag wä adakwör yad nöl ri ab ḡirön m̄ijöña.

Nag mabö r̄imidöi nöbö mö bla; nöbö dib ñigö nugwidix midöi bla

5 Makwam ñiñ nöbö mö, nöbö dib ñigö r̄ig wob pön hö n̄igm̄in, ñigö nag mabö r̄i nölm̄idöi bla, Krais mönö yadim ipööön p̄i ri abmidöi mag akuyöbö, nöbö dib ñiñ mögör̄ib rol il k̄i bla mönö yadñiñ, ñiñ kwo algör ör ipööön, yajöñ mönö aku yööön mai duön p̄i ri aboñia.

6 Nöbö dib bla nugugu m̄idñiñ nugugirön, mabö r̄i ri abiñiñ, ñiñ wä rañ, me rön, r̄ib aku yöö nugumijeñ; Krais nugwo nag mabö röyx mag akuyöbö, God nugwo wä rañ, me rön, mag akwör öim mabö r̄i ri aboñia. **7** Nöbö mö mögör̄ib il k̄iyöbö mabö ñiñ adö r̄imidölönjö, rön, r̄ib aku yöö nugumijeñ; Nöbö Diba mabö nuñwa r̄imidölönjö, rön, wä rañ nugugirön mabö cöñia.

8 Ñiñ nugwöia, nöbö mö nag mabö r̄imidöi bla aipam, nöbö mö r̄ib ñiñia keir yöö nugwön mabö

r̄im̄döi bla aipam, Nöbö Diba nuŋ mabö ñiŋja nugwön, mabö r̄i ri abm̄jöñ aku ñigö kwo algör painjö nöönä.

⁹ Makwam ñiŋ nöbö diba m̄dön, nöbö mö mabö ana r̄i nöliŋ, me rön, r̄ig wobön pön hö n̄igöi nöbö mö bla, ñigö r̄i ri aböña. Mönö ölsö yadiŋ, ñiŋ ipöx girön mabö röliŋ. Nöbö Diba adöx yöd röul adö kau sö m̄d aku, nuŋ nöbö mö nag mabö r̄im̄döi piaku aipam, ñigö nugwidix m̄döi nöbö mö piaku aipam, Nöbö Dib ñiŋja paŋyöbö akwör m̄da. Nöbö Diba nuŋ nöbö mö piaku nöbö mö dib, nöbö mö piaku nöbö mö ulul b̄ilim, me rön, nugwöl; mämäg il nuŋwa alibiarö akwör niŋ nugugu m̄döia nugwön nuŋ adö i mönö adö i duenim.

*Ömdö wome God nölm̄id aku pidilu ri ab gi
m̄ijñim*

¹⁰ Mönö yad r̄iba pör̄iba r̄im̄dil k̄i nugw ri aböña. Nöbö Diba c̄ir̄ipinj, ölsö nuŋwa ñigö nölanj. ¹¹ K̄jaki anij öim r̄i gwogwam r̄iba ra aku, ömdö wome ap God anij nölm̄id bla magalig p̄i röbon, ödoi römö aku ligina niğön m̄d ri ab gi m̄ijöña. ¹² Nöbö mö m̄ixiñhañhañ m̄d akuyöbö p̄isanj nuö nuö r̄im̄dölö. K̄jaki ragwo as ap gwogwo akuyöbö nöbö dib ñiŋja il hörirör adöx yöd röul adö kau sö nugwidix m̄dön p̄ixmag yuö yönmidöi akuyöbö p̄isanj nuö nuö r̄im̄döla. ¹³ Makwam, ömdö wome ap God anij nölm̄id bla magalig p̄i röbon niŋ ri ab gi m̄idinj mönö, k̄jaki nöbö mö mi r̄i gwogwam cön wop aku

6:9: Rom 2:11; Kol 4:1 **6:11:** Rom 13:12; 2Kor 10:4 **6:12:**

1Pit 5:8-9

hanj, mi ususör rön algör midden, ap bli niggö rib maga nīgen. ¹⁴ Makwam, God Mönö mi magaku, amanö nag rȫxg p̄ix nīg ri ab git̄ midañ. An piōñiñö, rön, öim mag ödoriö rib magaku, ap uñ olisö rig röbmidöi ap akuyöbö i rȫxg, p̄i p̄ibil̄ nīnja nīg git̄ midañ. ¹⁵ Yam uñ röbmidöi mag akuyöbö, God p̄isanj nīgiö nīgön midden mönö wä aku p̄irag dunj. Nöbö mö bli niggö mönö mag wä aku yad nöliba öim ri pidlu ri ab git̄ midön, riba pañ akwör yȫx nugwön yam uñ rȫxg röb git̄ midañ. ¹⁶ Hölun mea rig ragmidöi mag akuyöbö, God anin̄ nugwidix mijonin̄ö, rön, nugwo ribyȫx nugw p̄i git̄ midden mönö, nuñ ranj Nöbö Gwogwo wome nuñwa rin̄ rȫxg yön git̄ midañ piön p̄aku anjadö wöröxañ. Riba pañ akwör yȫxon hölun rȫxg rag git̄ midden. ¹⁷ Usañ olisö mea nīgmidöi mag akuyöbö, God niggö ulioxön kömö p̄imid mag akuyöbö, p̄i yöcmac sö usañ mea rȫxg nīg git̄ midañ. Yu mixil̄ olisö p̄irag dumidöi mag akuyöbö, God Inöma yu mixil̄ olisö mea niggö nölmid aku, yu mixil̄ olisö mea rȫxg p̄irag dunj. God Inöma yu mixil̄ olisö aku God Mönö mag nuñwa mi. ¹⁸ Inöma nuñ riba niggö nölañ nugugirön, God nugwo mönö adö hörirör yad nugu girön mijöñä. Niñ ribyȫx git̄ba alig midön, mi ususör rön, Krais nöbö mö mögörib adadö midöi bla magalig God nugwo öim öim höjöpal girön mijöñä. ¹⁹ Ni kwo algör God höjöpalin̄, ni nugwidix midden, nuñ keir mönö mag nuñwa

6:14: Ais 11:5; 59:17; 1Tes 5:8 **6:15:** Rom 10:15 **6:17:** Hib 4:12 **6:18:** Luk 18:1; Kol 4:2; 1Tes 5:17 **6:19:** Kol 4:3-4; 2Tes 3:1

nि nölaŋ nugugirön, ni ipöxoİN, Krais mönö wä höd nugumidölöi mönö magaku nöbö mö bla amin yad nöinöm. ²⁰ Ni Krais nöbö nuŋwa midön, mönö wä nuŋwa akwör yad yönmidmön, ni nag niŋitm midil ki, ji niŋ God höjöpalit, ni ipöxoİN, Krais mönö wä aku amin yad nöinöm. Ni aliö ain aku waiö.

Mönö rib um bli

²¹ Makwam ni agö magim rim midil ki, mabö kai kai rimidil ki, nöböhöd wä ana Ticikas, God mabö nuŋwa öim öim ri ab nöbö aku wön niŋgo magalig yad nöiona. ²² An pödriö midöl aku, Ticikas wön yadanugwön wahax pön rib wä yox nugugör mijöñit, rön, nugwo midöi yöraku yad abmidla.

²³ Acö God Nöbö Dib Jisas Krais nuarö hogwa niŋgo nugwidix midin nugugirön, God Mönö nugw pi gö niŋ gör midön, haul nöbö mölöu nöbö akuyöbö pisaj tar midön, nuö nuö madmag niŋ girön mijöñia. ²⁴ Nöbö Dib ana Jisas Krais nugwo madmag niŋ gir midöi bla, God niŋgo magalig uliöxon pi ri aban.

MÖNÖ KÖMÖ

**The New Testament in the Haruai language of Papua
New Guinea**

Nupela Testamen long tokples Haruai long Niugini

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Haruai

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-05-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 8 May 2021

9e954707-a711-5aaf-8460-3e8220e0e211